

5. TIBBİ BİTKİLERİN TOPRAK VE İKLİM İSTEKLERİ

Prof.Dr. Fatmagül GEVEN

- ▶ Toprağı karakterize eden özellikler bilindiği gibi strüktür, tekstür, organik madde miktarı, pH değeri ve besin maddeleri miktarıdır. İklimi karakterize eden özellikler ise ışık (gün uzunluğu ve ışık yoğunluğu), nisbi nem, yağış ve sıcaklıktır. Sayılan bu faktörlerin hepsi verim ve etken madde miktarını etkileyebilir.

- ▶ Uçucu yağ içeren bitkilerde uçucu yağ miktarı genelde sıcak ve kuru iklim bölgelerinde yüksektir. Buna karşın alkaloid bitkileri yağışlı bölgelerde daha yüksek miktarda alkaloid üretmektedirler. Bunun nedeni topraktan daha fazla N alabilmeleri ile açıklanabilir.

(http://abs.cu.edu.tr/Dokumanlar/2017/ZFS303/44768013_gida_tibbi_ve_aromatik_bitkiler1_ocak_2017.pdf).

İklim

- ▶ Belirli bir alanda uzun süre boyunca gözlemlenen sıcaklık, nem, hava basıncı, rüzgar, yağış, yağış şekli gibi meteorolojik olayların ortalamasına verilen addır. En az 50 yıl gibi bir sürede ölçülen hava durumu ortalamaları bize alanın iklimi hakkında bilgi verir.

İKLİM ELEMANLARI

1. Sıcaklık
2. Basınç
3. Rüzgarlar
4. Nem
5. Yağış

SICAKLIK DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

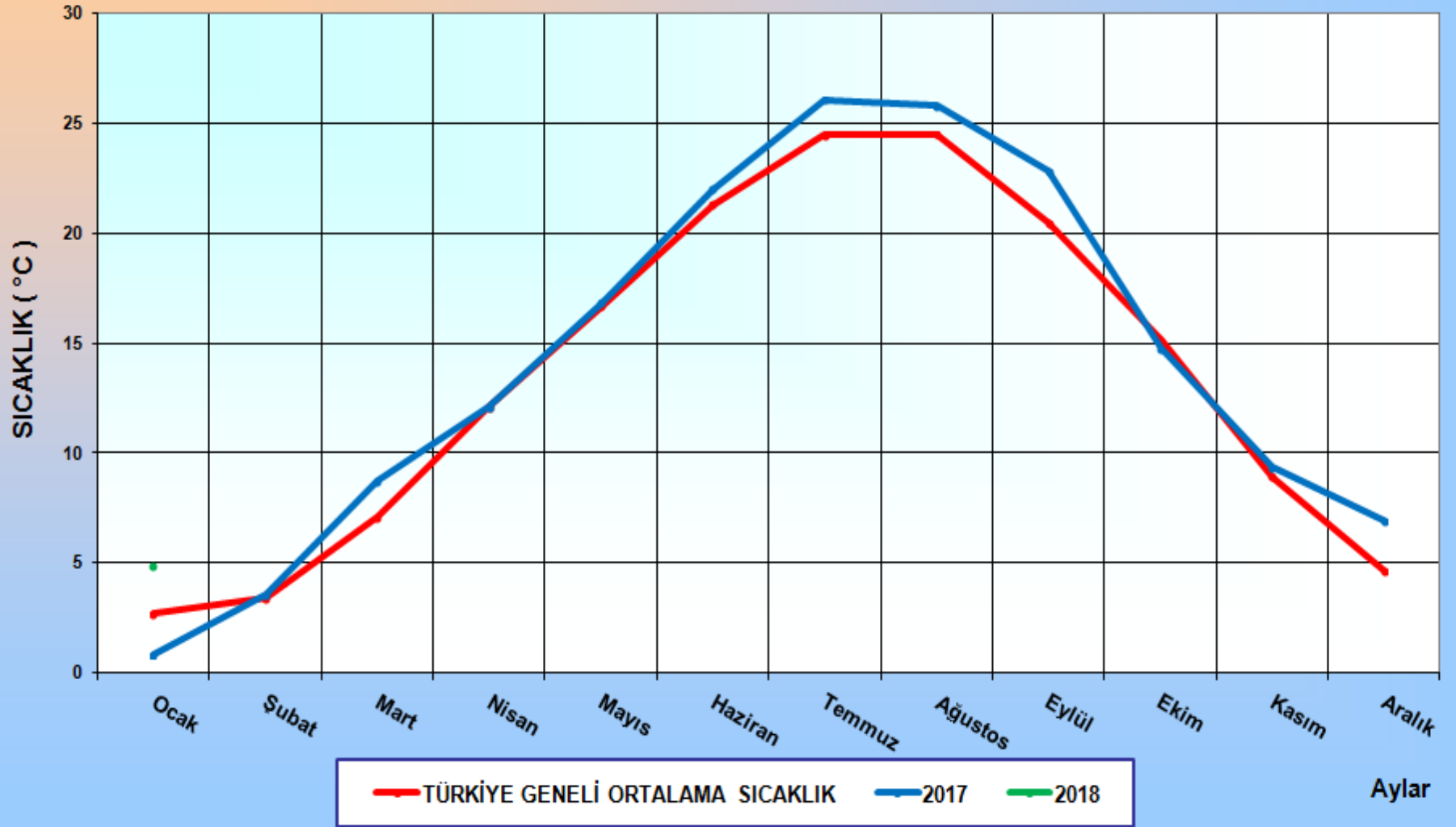
- ▶ 1. Güneş ışınlarının yeryüzüne düşme açısı
- ▶ 2. Güneş ışınlarının atmosferde katettiği yol
- ▶ 3. Güneşlenme Süresi
- ▶ 4. Yükselti
- ▶ 5. Kara ve Denizlerin Dağılışı
- ▶ 6. Nem Miktarı
- ▶ 7. Okyanus Akıntıları
- ▶ 8. Rüzgârlar
- ▶ 9. Bitki Örtüsü

TÜRKİYE'DE SICAKLIK DAĞILIŞI

- ▶ 1. Genel olarak ülkemizde sıcaklıklar batıdan doğuya doğru, kıyıda iç kesimlere doğru düşmektedir. Bu düşüşün asıl nedeni yükselti ve karasallıktır.
- ▶ 2. En yüksek sıcaklık değerleri; Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ve Akdeniz Bölgesi kıyı kesimindedir.
- ▶ 3. En düşük sıcaklık değerlerine sahip alanlar ise Erzurum- Kars Platoları ve Hakkari Bölümü dağlık yöresidir. Buralarda yıllık sıcaklık ortalaması 4°C nin altına düşmektedir. Bu alanlarda sıcaklığın düşük olmasının nedeni bu alanların yüksek olmalarıdır.

2018 YILI ORTALAMA SICAKLIKLARININ UZUN YILLAR VE GEÇEN YIL İLE MUKAYESESİ

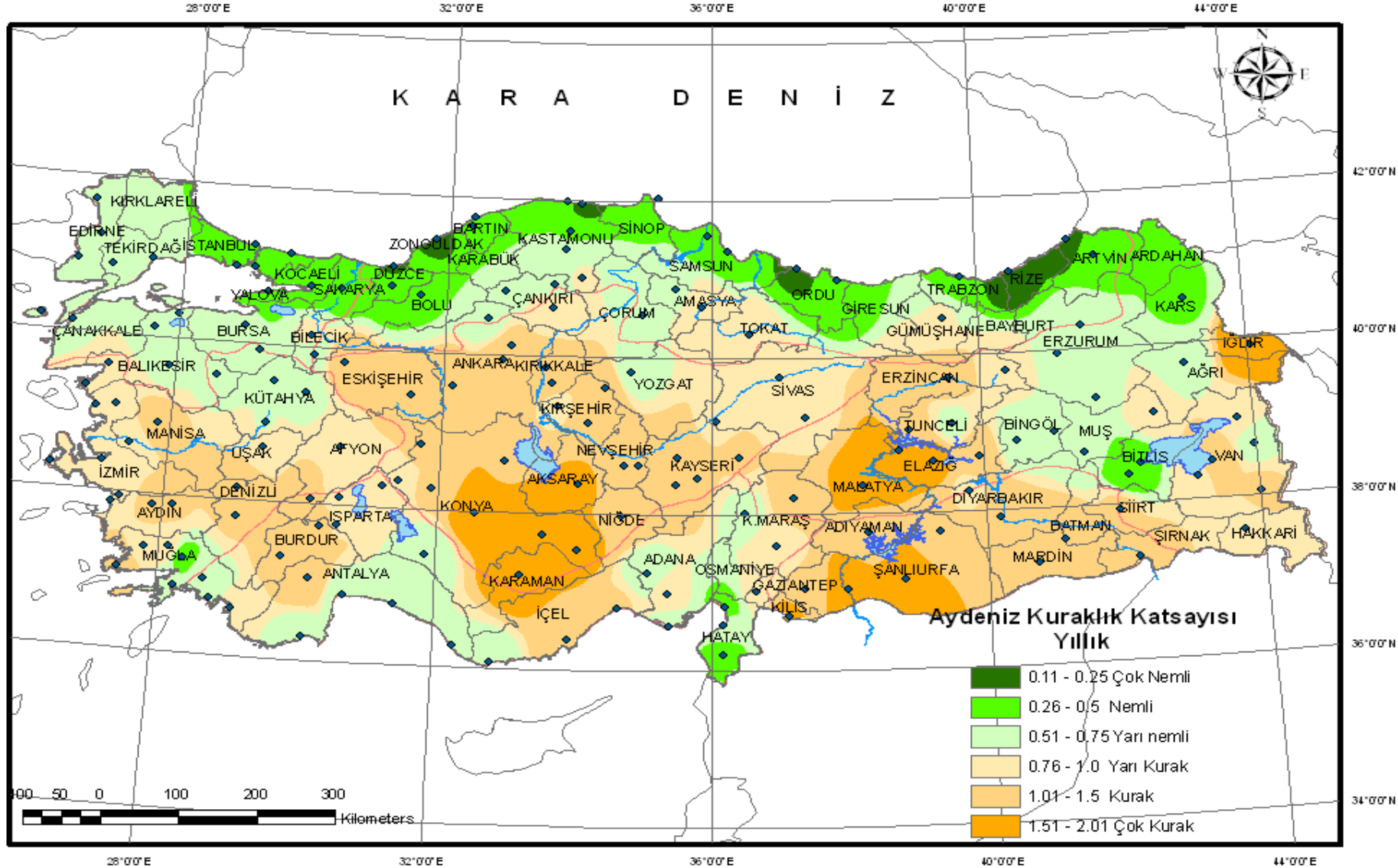

İklim Sınıflandırmaları

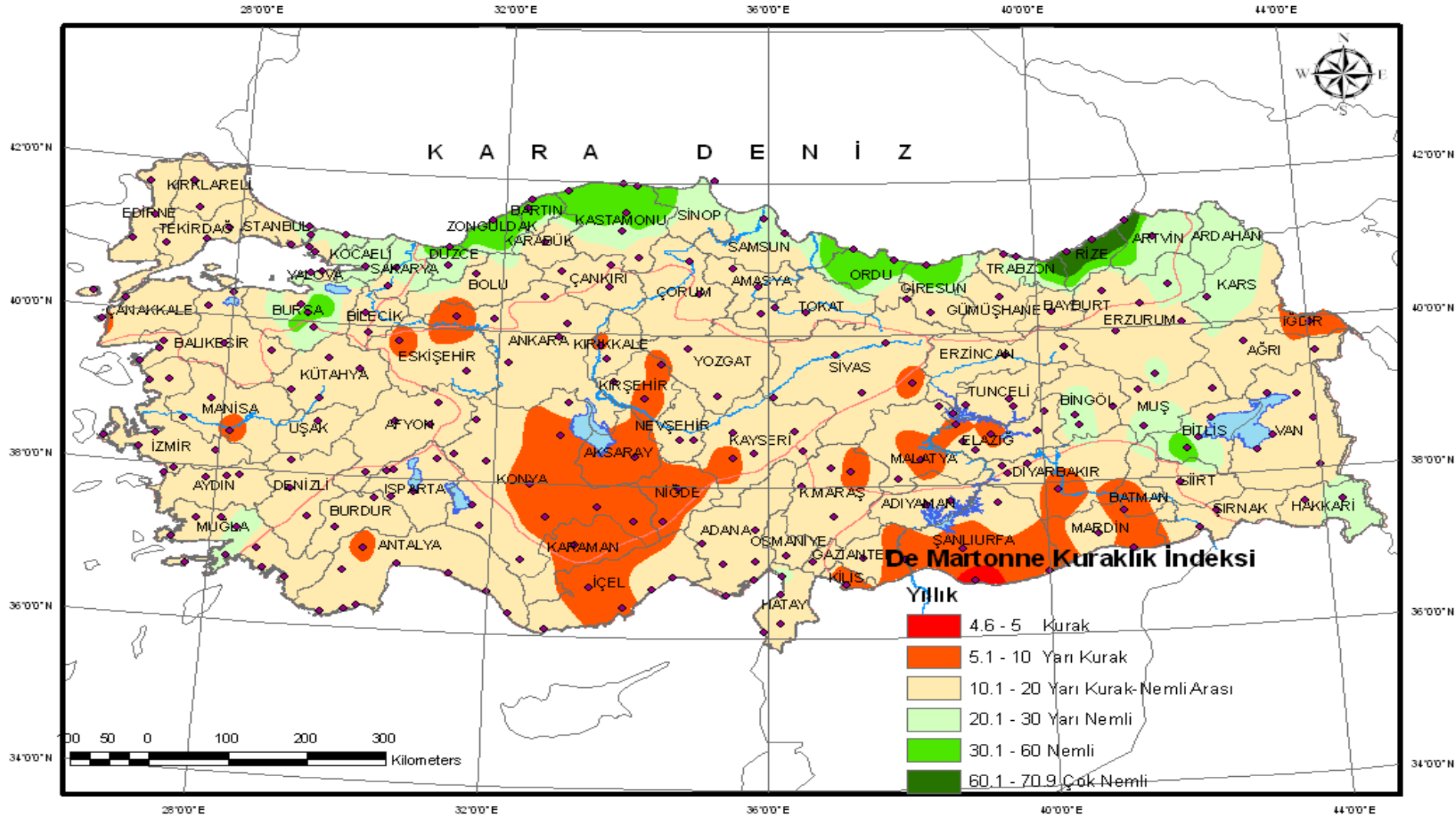
- ▶ Aydeniz İklim Sınıflandırması
- ▶ Erinç İklim Sınıflandırması
- ▶ DeMartonne İklim Sınıflandırması
- ▶ Trewartha İklim Sınıflandırması
- ▶ Thornthwaite İklim Sınıflandırması

<https://www.mgm.gov.tr/iklim/iklim-siniflandirmalari.aspx>

Aydeniz'e göre Türkiye İklimi

De Martonne'a göre Türkiye İklimi

Bitkilerin Sıcaklık İstekleri

- ▶ Her bitki türünün dayanabildiği ekstrem sıcaklık değerleri vardır (minimum ve maksimum sıcaklık değerleri).
- ▶ Bitkilerin dayanabildikleri en düşük sıcaklık – 40 °C’yi, en yüksek sıcaklıkta 40 °C’yi bulur.

Bitkiler sıcaklık isteklerine göre

Megaterm: sıcaklık isteği $>20^{\circ}\text{C}$

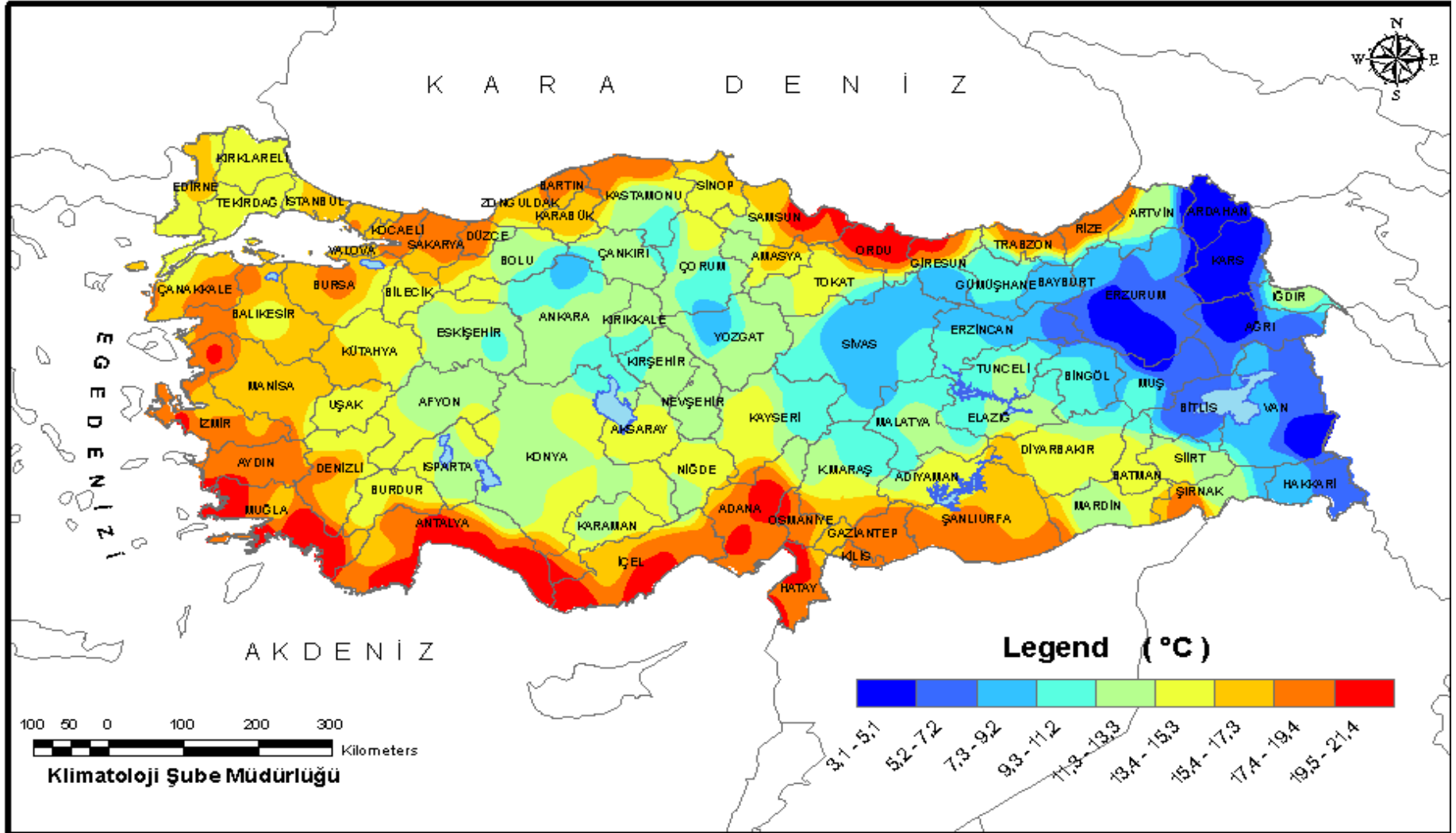
Mezoterm: sıcaklık isteği $15^{\circ}\text{C}-20^{\circ}\text{C}$

Mikroterm: sıcaklık isteği $0^{\circ}\text{C}-15^{\circ}\text{C}$

Hekistoterm: sıcaklık istekleri en az olan ve dona karşı dayanıklı olan bitkilendir.

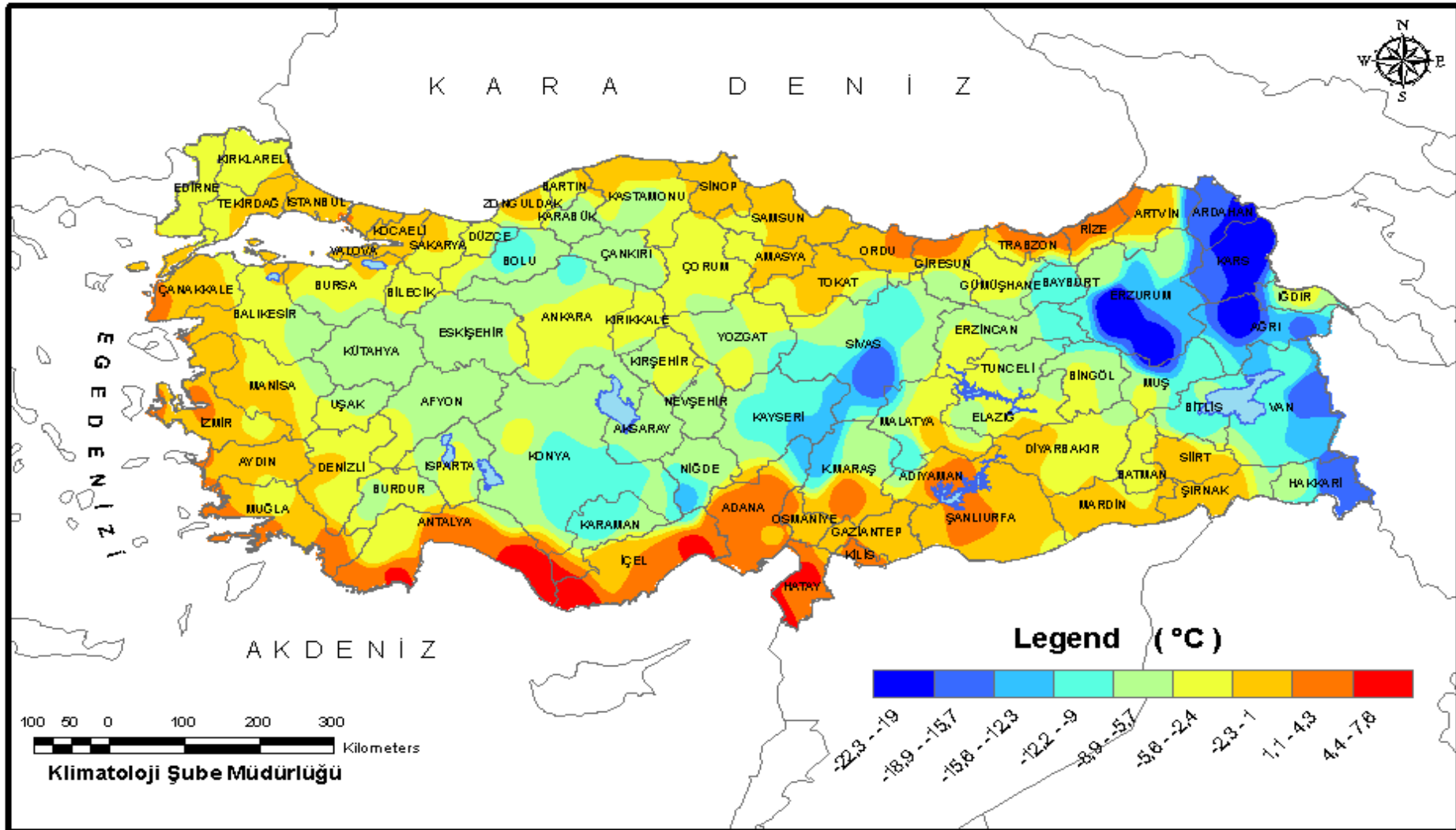

2018 OCAK AYI MAKSİMUM SICAKLIK HARİTASI

2018 OCAK AYI MİNİMUM SICAKLIK HARİTASI

Bitkiler su ihtiyaçlarına göre

Hidrofitler: Su Bitkileri

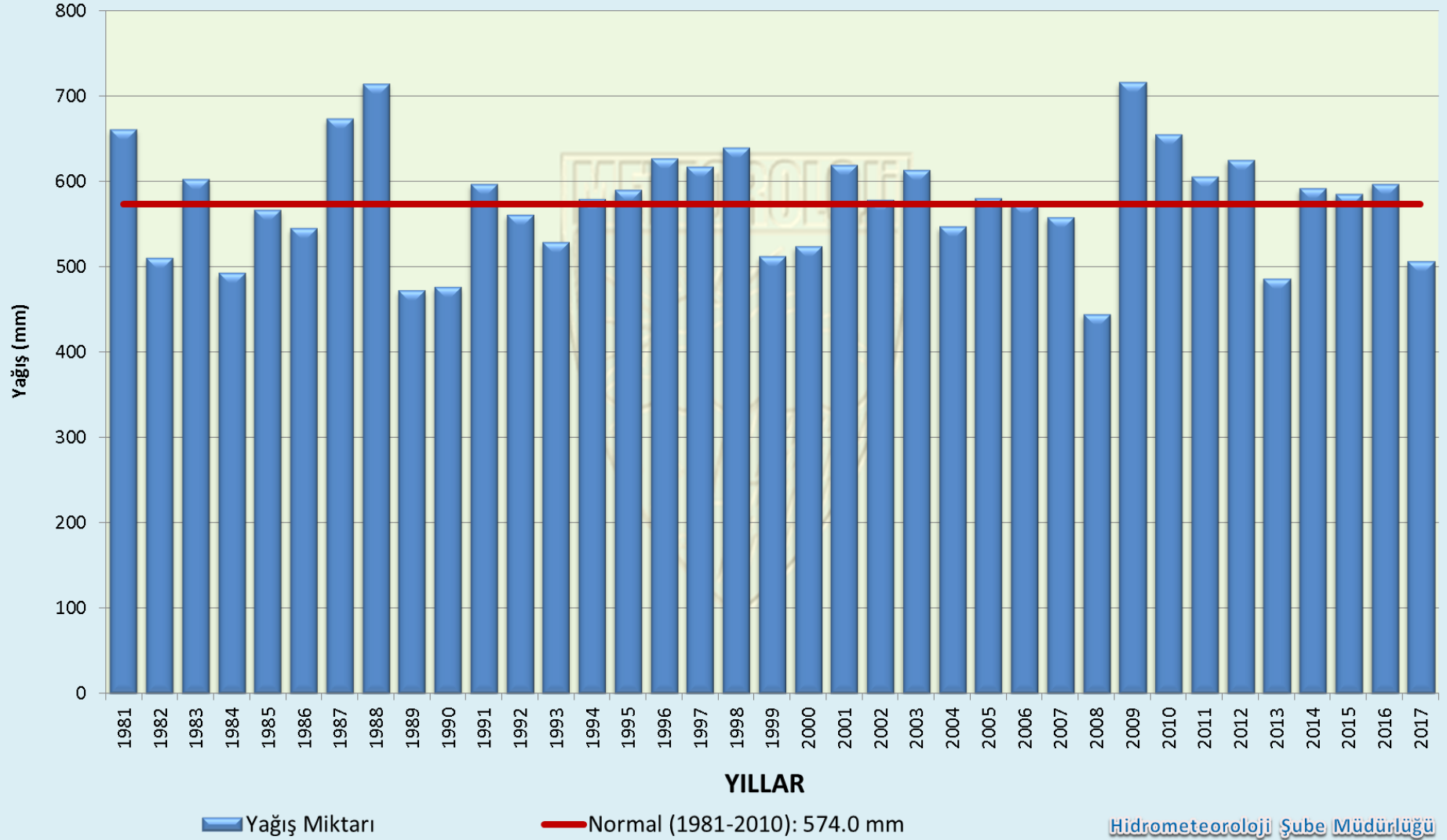
Higrofitler: Nemli yerlerde yetişen bitkiler

Kserofitler: Kurak yerlerde yetişen bitkiler olmak üzere üçe ayrılır

Bitkilerin Su İstekleri

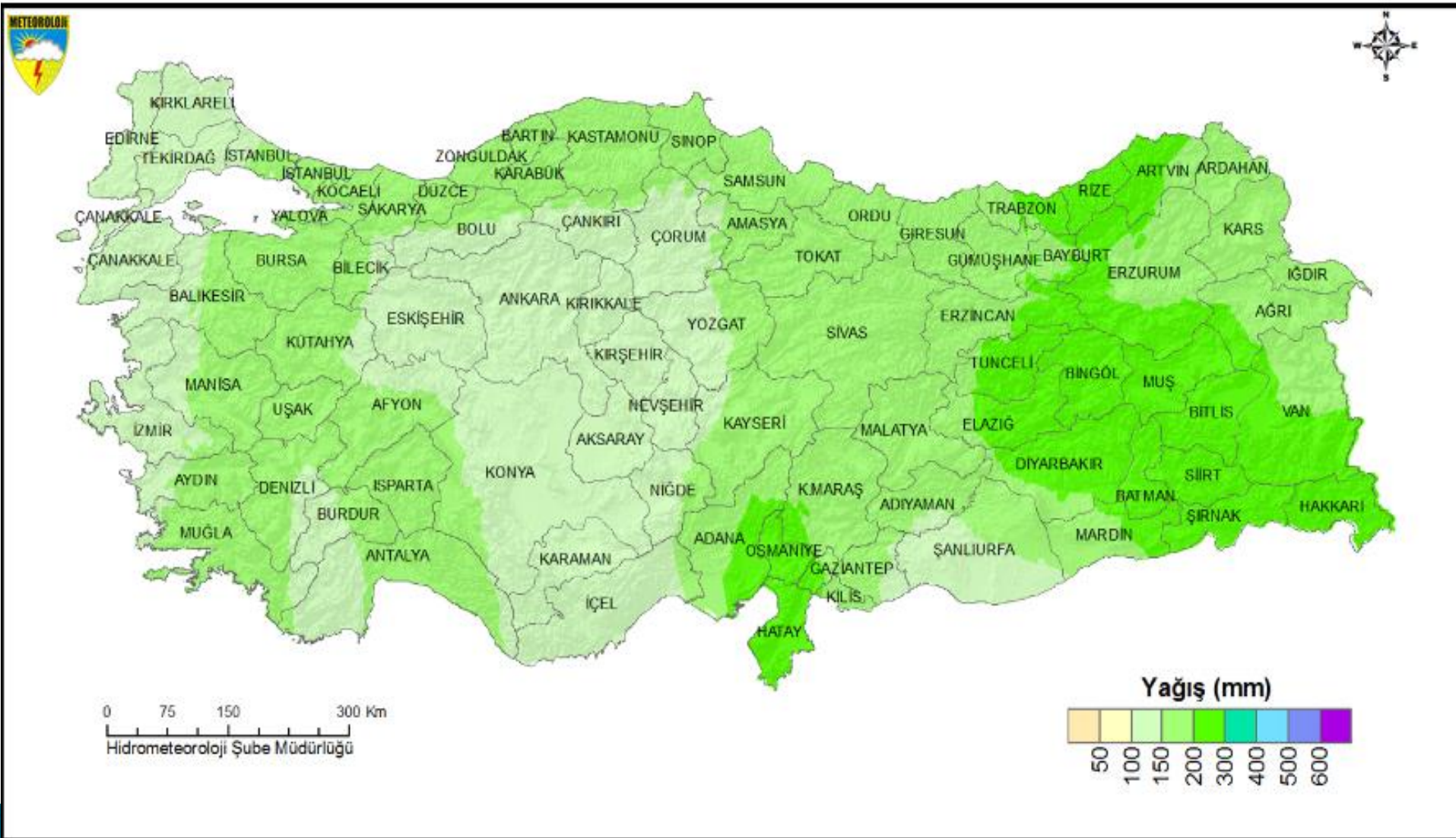
- ▶ Bitkiler için, yıllık toplam yağış miktarından çok, yağışların biçimi ve yağışların mevsimlere göre dağılımı yani yağış rejimi daha önemlidir.

TÜRKİYE GENELİ YILLIK ALANSAL YAĞIŞLARI

<https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/yillik-toplam-yagis-verileri.aspx>

İLKBAHAR MEVSİMİ ALANSAL YAĞIŞ NORMALLERİ (1981-2010)

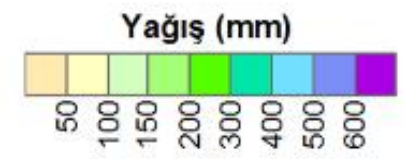

<https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/aylik-normal-yagis-dagilimi>

YAZ MEVSİMİ ALANSAL YAĞIŞ NORMALLERİ (1981-2010)

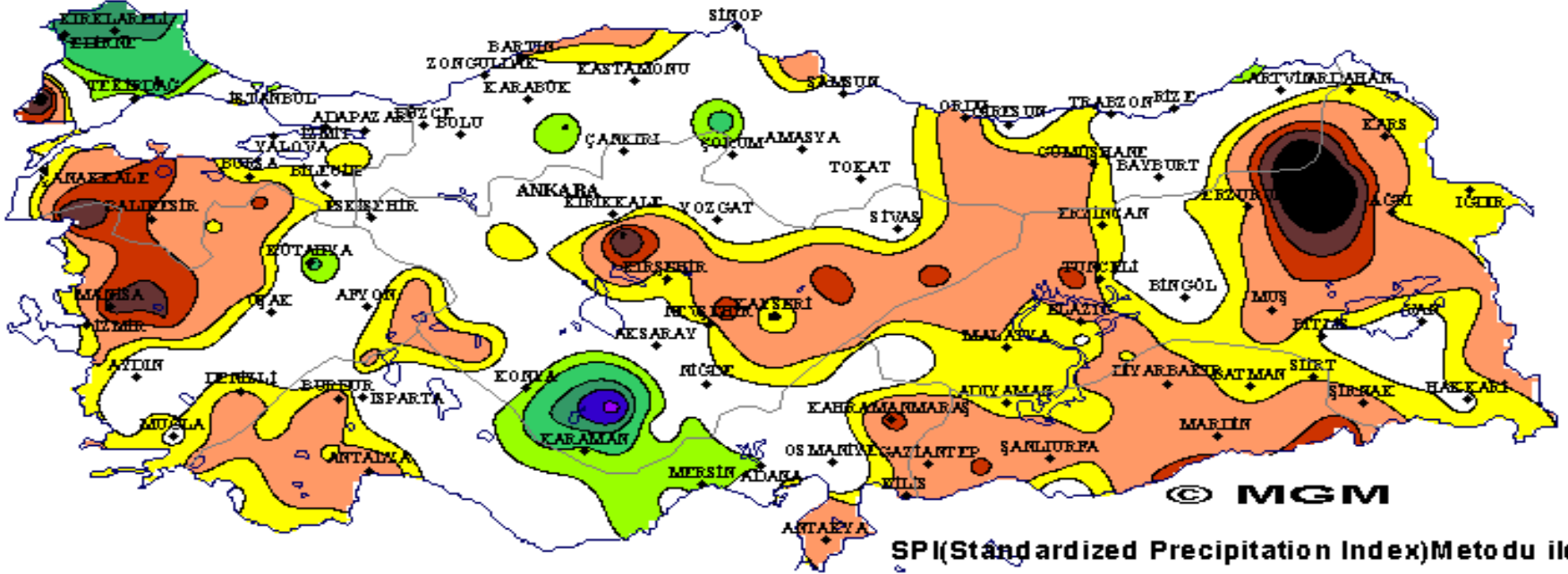
0 75 150 300 Km
Hidrometeoroloji Şube Müdürlüğü

<https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/aylik-normal-yagis-dagilimi>

- ▶ Standart Yağış İndeksi (SPI – Standardized Precipitation Index) Metoduna Göre 2018 Ocak Ayı Meteorolojik Kuraklık Durumu

12 Aylık Değerlendirme

SPI(Standardized Precipitation Index)Metodu ile
Meteorolojik Kuraklık Haritası
12 Aylık (Şubat 2017-Ocak 2018)
Hazırlanış Tarihi: Şubat 2018

* Bu veriler kalite kontrolünden geçmemiştir.

Bitkilerin Işık İstekleri

- ▶ Işık, bitkilerin yetişmesi üzerine etki eden iklim elemanlarından biridir. Bir yerin aldığı ışık coğrafi enleme, mevsimlere, yer şekillerine ve kara ile denizlerin durumlarına göre değişir.

Işıklanma süresine göre bitkiler

- ✓ Uzun gün bitkileri: *Triticum vulgare* (buğday)
- ✓ Kısa gün bitkileri: *Nicotiana tabacum* (tütün)
- ✓ Nötr bitkiler: Gün uzunluğunun etkisinin görülmediği ayrıcalıksız bitkiler

Işık isteklerine göre bitkiler

- ✓ Güneş bitkileri (Heliophyt):
Thymus serpyllum
- ✓ Hem güneşi hem de gölgeyi tercih eden bitkiler
- ✓ Gölge bitkileri (Sciophyt):
Cyclamen coum

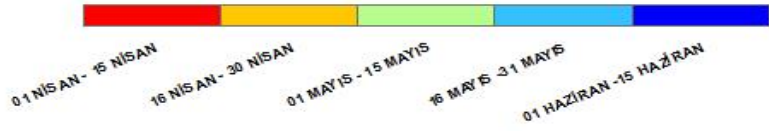
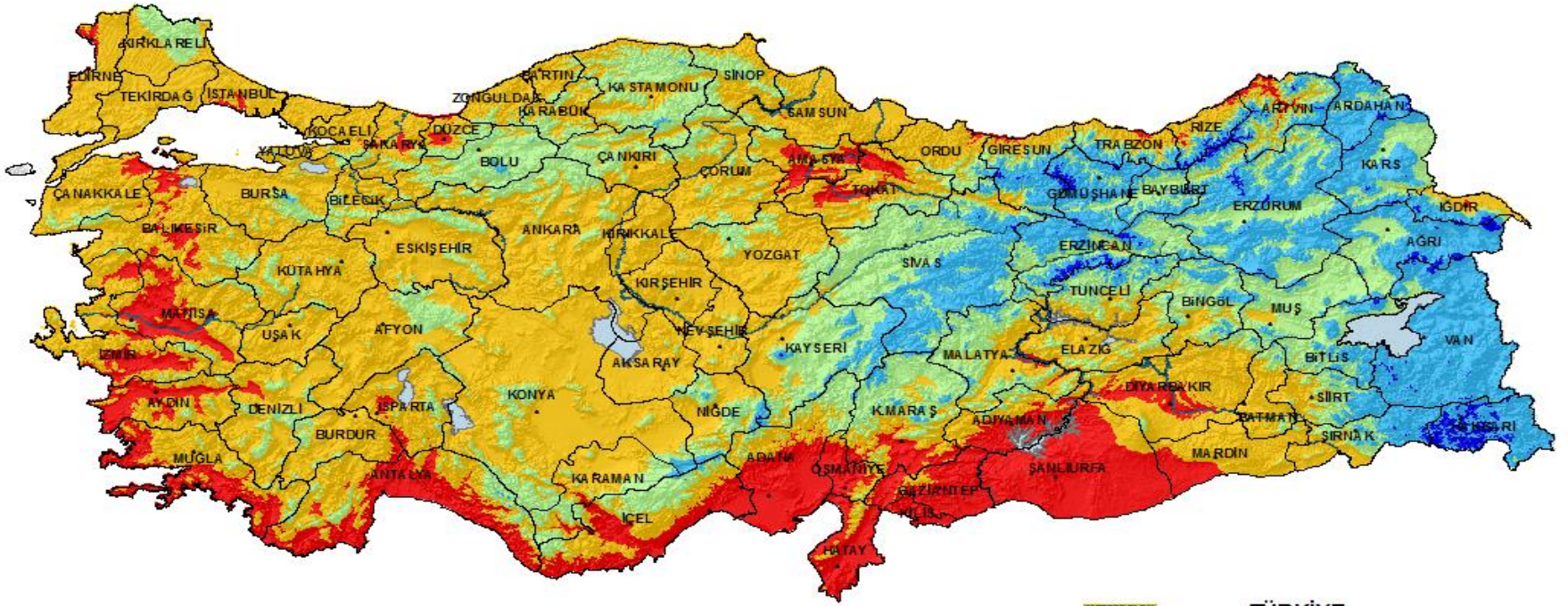
- ▶ Işıık bazı tıbbi bitki tohumlarının çimlenmesini teŖvik eder,
- ▶ Bazı tohumların çimlenmesini ise geciktirir veya engeller.

- ▶ çimlenme sadece ışık Ŗiddetine değil aynı zamanda ışığın cinsine de bağlıdır.

Fenoloji Haritaları

Fenoloji

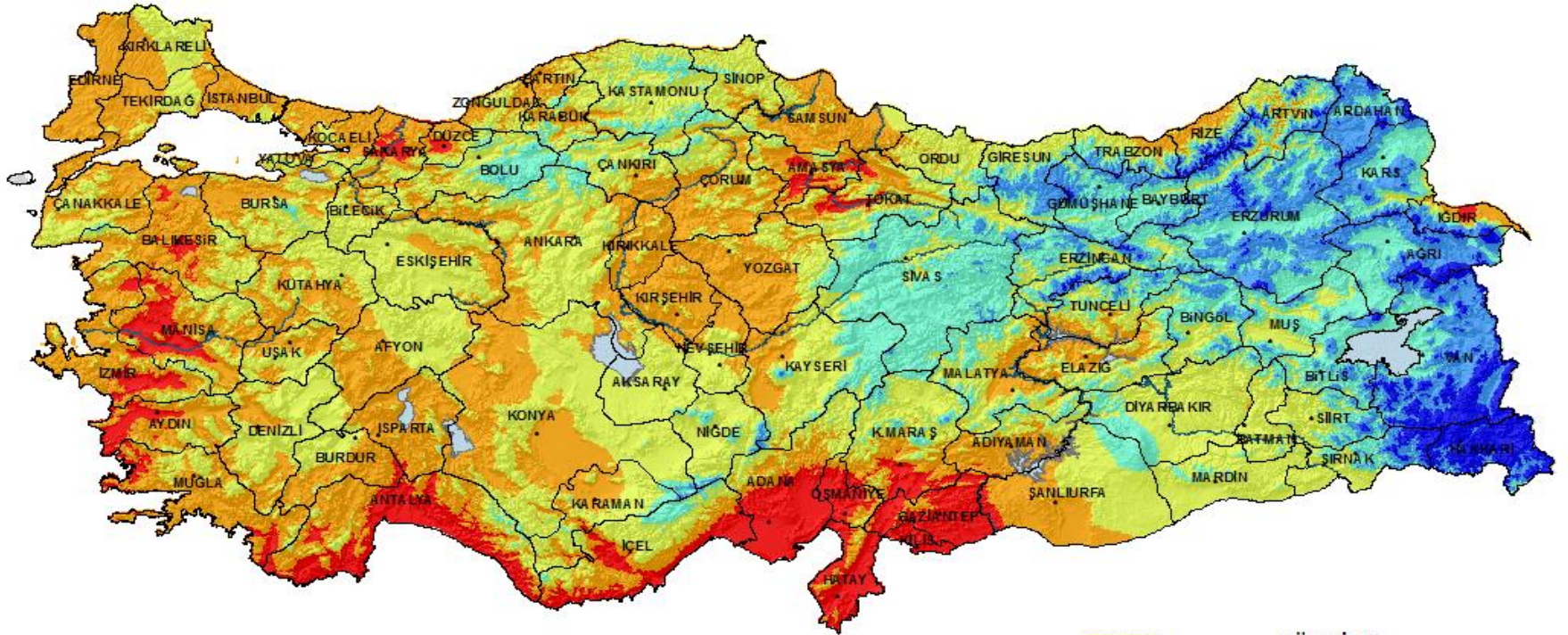
- ▶ Bitkilerin yıl boyunca gelişme devrelerini ve devam sürelerini tespit ile uğraşan bilim dalına **Fenoloji** denir.
- ▶ Fenoloji gözlemlere ve istatistiklere dayanan bir bilim dalıdır.

Pyrus sp.: Çiçeklenme

TÜRKİYE
ARMUT - ÇİÇEKLENME
(PEAR - FLOWERING)

Pyrus sp.: Meyve Teşekkülü

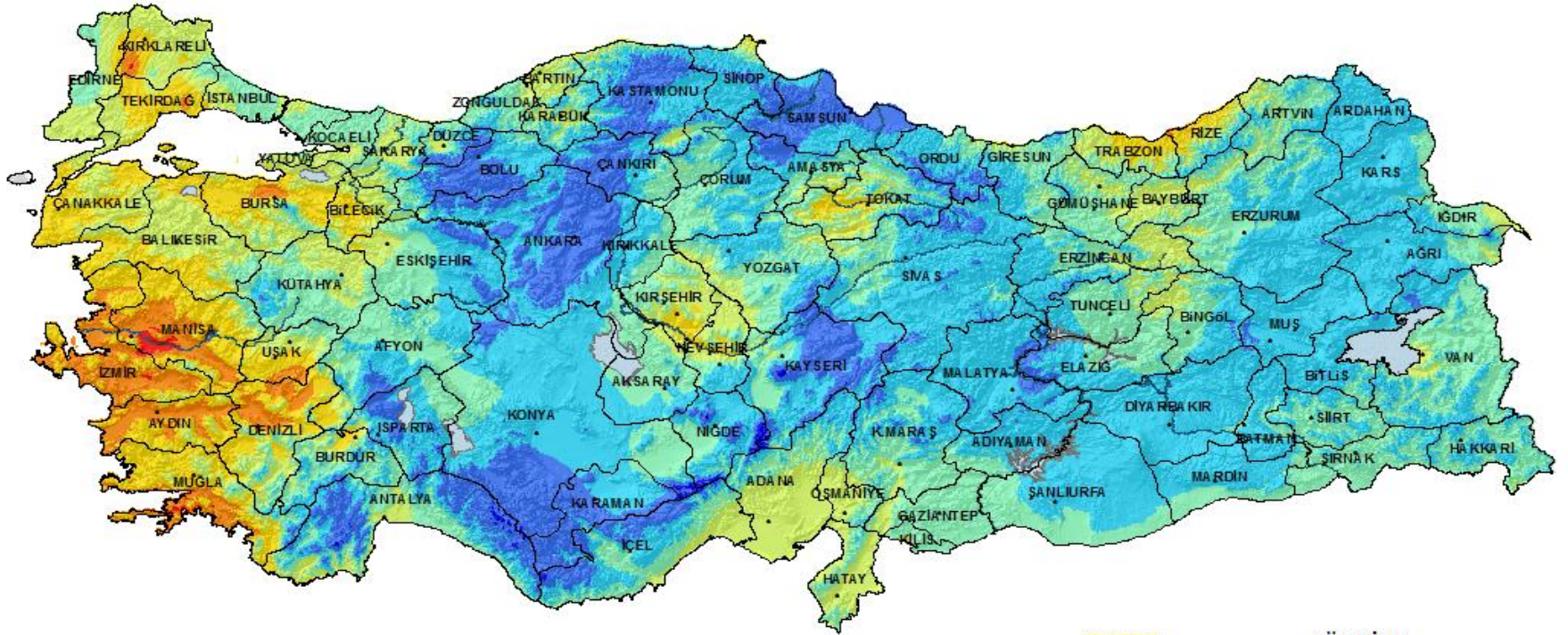

16 NİSAN - 30 NİSAN
01 MAYIS - 15 MAYIS
16 MAYIS - 31 MAYIS
01 HAZİRAN - 15 HAZİRAN
16 HAZİRAN - 30 HAZİRAN
01 TEMMUZ - 15 TEMMUZ

TÜRKİYE
ARMUT - MEYVE BAĞLAMA
(PEAR - FRUIT DEVELOPMENT)

Pyrus sp.: Olgunlaşma

TÜRKİYE
ARMUT - OLGUNLAŞMA VE HASAT
(PEAR - RIPENING AND HARVEST)

16 HAZİRAN - 30 HAZİRAN

01 TEMMUZ - 15 TEMMUZ

16 TEMMUZ - 31 TEMMUZ

01 AĞUSTOS - 15 AĞUSTOS

16 AĞUSTOS - 31 AĞUSTOS

01 EYLÜL - 15 EYLÜL

16 EYLÜL - 30 EYLÜL

01 EKİM - 15 EKİM

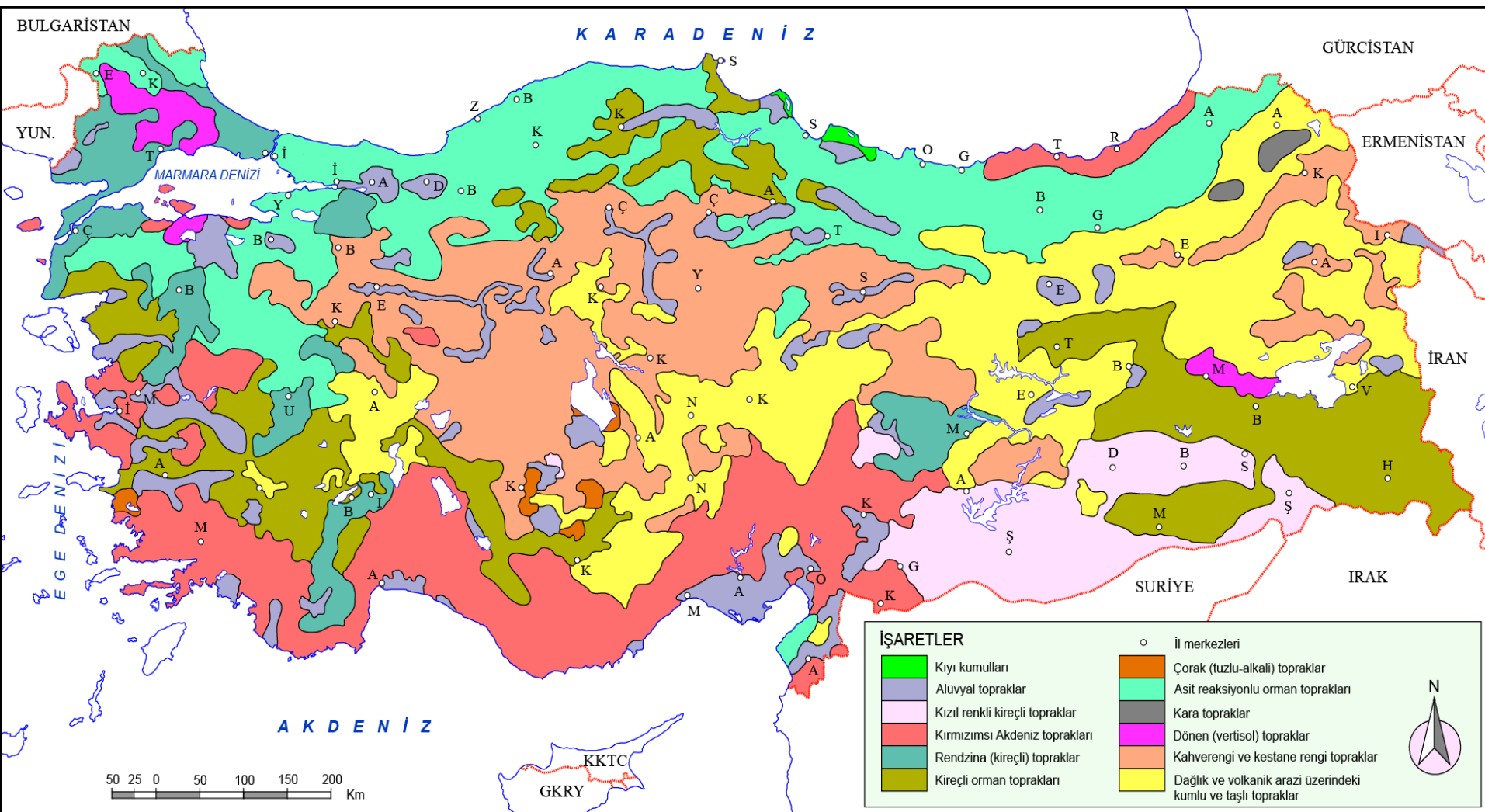

Toprak

- ▶ Toprağın;
- ▶ Sertliđi,
- ▶ pH derecesi,
- ▶ Tuzluluđu,
- ▶ Kireç miktarı,
- ▶ Nem ve mineral oranı,
- ▶ Geçirgenliđi,
- ▶ Su tutma kapasitesi,
- ▶ kumluluk oranı gibi özellikleri, her bitkinin ihtiyacına göre değişir.

Toprak eřitleri dörde ayrılır

- ▶ **Killi Toprak:** ahududu, manolya, ayva, soya fasulyesi, taze fasulye, badem, nar, karpuz, köknar, ilek, ayçiçeđi.
- ▶ **Kireçli Toprak:** Buğday, kayısı, ceviz, badem ve tütün.
- ▶ **Humuslu Toprak:** Bir çok tür meyve, sebze ve ađaç yetiřir.
- ▶ **Kumlu Toprak:** Havuç, ayçiçeđi, bakla, kuru fasulye, susam, řeftali, tütün, kestane, funda, turp, kereviz, am, eđreli otu ve pancar
- ▶ Toprak çeřitlerine göre yetiřtirilecek bitki türünün seđimi önem arz eder.

Kaynak: İ. TALAY Türkiye Coğrafyası-1 (Fiziki) 2000

TÜRKİYE TOPRAK TİPLERİ DAĞILIŞ HARİTASI

R. SAYGILI 2013

- ▶ Tıbbi bitki yetiřtiricilięinde
- ▶ verim açısından
- ▶ Bitki–iklim–Toprak iliřkisi
- ▶ göz önünde bulundurulmalıdır.

